

Ясен Антоф

Приключения с книги

Четифо за хора, които четат

ЕГМОНТ

ЕГМОНТ
България

© Ясен Антов

Редактор Вихра Василева

Оформление на корицата

Лъчезар Касабов, Виктория Иванова

Коректор Танка Симеонова

Издава „Егмонт България“

1000 София, ул. „Христо Белчев“ 21

www.egmontbulgaria.com

Отпечатано в „Дедракс“ ООД, София, 2010

ISBN 978-954-27-0558-1

*На паметта на майка ми -
Юлияна Антова, детска учителка.*

*Ако искаш да направиш добро,
хвани за рџката дете и го заведи
в книжарница.*

Встъпление

*От което читателят ще научи
защо говорим за приключения, кой
се крие зад думите „древо неодадено“
и как научен работник видя
вратата от външната страна.*

... ————— ...

ЗАЩО ТУК ГОВОРИМ ЗА ПРИКЛЮЧЕНИЯ. На всички езици във всички речници, енциклопедии и справочници е написано, че „приключение или авантюра“ е „необмислено предприето дело, свързано с големи опасности“, а също, че това е „дръзко предназначение“. Тълкува се и като „необикновена, необичайна и неочаквана случка“, но винаги е „смела и рискована постъпка“. А щом е смела, тя е достойна. Щом е рискована, тя е за пограждане. Тъй като ако нямаше риск и досега щяхме да си седим в пещерите. Там било топло, до горящия огън неандерталецът се протягал спокойно със своята неандерталка, а навън дивите зверове, вихрите и бурите виели безсилни. Но един ден двамата поели риска да излязат навън и затова ние днес обитаваме уютни апартаменти и дори мезонети с красиви гледки от терасите. Някои там и барбекю си правят.

А МОЖЕ ЛИ ДА ИМА ПРИКЛЮЧЕНИЯ С КНИГИ? Може. Ето един пример. Четях книгата „Тринайсет огледала на моята гуша“ от Райнхолд Меснер. Според онези неандерталци, които и досега живеят в духовни

пещери, Меснер е луг. Той пръв от милиардите обитатели на Земята достигна 14-те най-високи върхове в света, 14-те осемхилядници, всеки от които е един Северен или Южен полюс. Не стига това, ами той отиде и на истинския Южен полюс и стори още редица „лудости“, а кракът му остави следи по места, на които през хилядите години история на човечеството никои не беше стъпвал. Направи полезни за науката наблюдения, разви дейности в защита на природата и написа книги, които се посрещаха с голям интерес. Защото той е и чудесен писател. А специално в „Тринадесет огледала на моята гуша“ се оглежда гушата на мъжа, който като никои друг дотогава опозна по стоически изстрадан начин света, хората и, в някаква степен, и себе си. Това е не само увлекателно, но и красиво, честно и откровено четиво.

Връх Кайлаш, който той описва в една от главите на книгата, от алпийска гледна точка не е представлявал трудност за него, защото е изкачвал десетократно по-опасни върхове. Но това е свещеният връх, към който се стремят цял живот милиони индуисти. Те изминават безчислени километри сред тежки лишения, само и само да застанат в подножието му, а после, мръзнейки, припадайки и умирайки по неговите склонове, правят задължителните ритуални обиколки, за да получат мечтания досег с боговете. Меснер е бил увлечен от излъчването на този човешки поток, от мистичния ореол на върха. Но описвайки огромната четиристенна пирамида и това, което става по нейните склонове, той споменава и за реки, които тръгват от четирите стени, обърнати към четирите страни на света.

И ТУК ЗАПОЧНА МОЕТО ПРИКЛЮЧЕНИЕ. Връх – четиристенна пирамида? И реки, които потичат на изток, запад, север и юг? Разбира се – Мулдашев! Световноизвестният офталмолог Ернст Мулдашев, който понякога оставя на своите помощници спасяването от слепота на страдащи хора и тръгва да търси ключ към неразгадани тайни. Той успява да заинтригува сериозни учени и научни институти, намира средства, прави силни екипи от специалисти и предприема с тях гръзки пътешествия и изследвания, в резултат на които се раждат още по-гръзки хипотези. Той свързва хималайския Кайлаш с келтски мегалити, с Чичен Ица на майте и с пирамидите на фараоните. И всичко това е вплетено в мрежа от неоткрити и необяснени енергийни източници и линии. Четях написаното от Мулдашев и се опитвах да си спомня къде другаде и доста по-отдавна съм чел за четири реки. И изведнъж се сетих – Библията! Разгърнах и нея. Ето:

Битие. Глава втора. „...от Егем изтичаше река, за да напоява Рая, и подир се разклоняваше на четири реки. Името на едната е Фисон, тя обикаля цялата земя Хавилска, там дето има злато... Името на втората река е Гихон... тя обикаля цялата земя Куш. Името на третата река е Хидекел: тя тече пред Асурия. Четвъртата река е Ефрат...“.

Момент! – казах на това място и затворих Библията. Асурия и Ефрат – я да видим. Разгърнах панката с твърди листове и с великоленни изображения на части от Земята по тях. Открих карта от времето на Птолемея на тези земи, които са се казвали в библейско време Куш и Земя Хавилска. Там имаше реки, които правеха странни извивки, а те ме върнаха отново към Мулдашев.

Той твърди, че като се издигнеш на голяма височина с хеликоптер или самолет над Каїлаш, ще видиш как реките правят всяка за себе си по един завој, така че отгоре се вижда знак – сакралният за всички религии и вярвания символ на Слънцето – свастиката. Гигантска, невероятна свастика!

И разлистването и ровенето продължи. Зенон Косиговски. Първо „Библейски сказания“, след това „Евангелски сказания“. Опрях и до онази част от историята на християнството, която и днес се потушва. Дојде ред и на „Ръкописите от Мъртво море – измамата“ от сериозните учени и изследователи, а също така и добри писатели Майкъл Бейджънт и Ричард Лиџ. Неслучайно употребявам тук думата „сериозни“, защото книги с всякакви тайни и съмнителни загадки, библейски и евангелски, биографии на Христос, на Мария Магдалена, на Юда и на кого ли не, се роят всеки ден. Не искам да се спирам на Дан Браун – един от най-нечистите мистификатори с неговия „Шифърът на Леонардо“ – просто не си заслужава. Но пък си мисля, че щом има читатели на такива книги, ще има и такива автори. За всеки влак – пътник, така казва народът.

След това отново „Земите Куш и Земя Хавилска“, отново Асирия, ето и книгата „Мъдростта на древните митове“, в която Цветан Стоянов разказва по чудесен начин историята на Гилгамеш и на човеишката съдба. „Това било отдавна, много отдавна. Двете реки все така се спускали надолу, разливали се в равнината и накрая, малко преди морето, се срещали. Двете стари реки – Тигър и Ефрат. И земята между тях – цялата от тлъста глина, най-богата почва. По-късно гърците ще я нарекат Месопотамия – „Земя между реките“. От същата глина, каз-

ват, боговете създали човека – външно подобен на тях, но мек и нетраен като глината...“.

И така продължи моето приключение. Дойдоха шумерските митове за Рая и реките, древногръцките разкази за реката на забравата и реката на смъртта, египетските сказания за реката Нил, която влачи тялото на мъртвия Озирис и оплакващата го Изида...

Носеше ме вече часове наред голямата река на думите, страниците и книгите сред далечно и по-близо минало, сред митове и сказания – тези недосънувани сънища на хората. От течението на реката ме извади жена ми, която влезе в стаята и каза: „Вечерята е сервирана, идвай“.

Отидох. Животът си иска своето.

Сега нека научим какво пише в списание „Любословие“, м. юлий 1884 г., брой 4.

„ЧЕЛОВЕК НЕУК – ДРЕВО НЕОДЕЛАНО.

Пословица госта сгодна да се казува и да се поменува често. Каквото сървото е полезно за направа, трябва първо да се изделя, така и човек, за да е полезен и приятен в жителството и отечеството му, должен е да знае барем, ако не друго, да пише, защото като прочита често историйски и нравни книги и списания, ще си обогатява разума.“

ВЕДНЪЖ ПРИ МЕН СЕ ЯВИ ЧОВЕК, който се представи като „Павлов – научен работник“. Бях редактор във вестник и посрещах какви ли не хора, един ми връчи визитната си картичка и там под името имаше „Писател и сценарист на сватбени тържества и погребения“. Казах му, че вече съм женен, а не се стягам скоро да бъда погребван, но той извика: „О, не, давам ви картичката за

всеки случай, а сега ви нося стихотворения. Имам написан и роман, ама не става за вестник.“ Друг автор пък ми предложи три епиграми и ме помоли да проявя снизхождение и да ги публикувам бързо, защото с хонорара щял да си купи чадър. „А вижте, каза той и ми посочи през прозореца навън – вече е есен и вали.“ Но досега научен работник не бях посрещал и изпълнен с уважение към хората на умствения труд, го попитах с какво мога да му бъде полезен. Той каза кратко и ясно: „Дойдох да взема една книга“.

Всичко дотук може да се приеме за шега или анекдот, но нещата с научния работник Павлов бяха сериозни. Той ми обясни, че прочел някъде за една книга от домашната ни библиотека, та дошъл за нея. „Дойдох да я взема, каза той, защото тя на вас за какво ви е, тя на вас изобщо не ви върши работа, а на мен ще ми свърши добра работа.“ Ставаше дума за семейна реликва – първото издание на „Горски пътник“ от Г. С. Раковски, с трогателна титлулна страница, на която има неясен хералдичен знак – рицарски шлем, меч, щит и брагвичка, всичко това сплетено между някакви лъвски крака. И текст:

ГОРСКИЙ ПЪТНИК
ПОВЕСТВОВАТЕЛЕН СПЕВ

от Г. С. Раковскаго

списан в лето 1854

печатан же в лето 1857

В книгопечатна Др. Дан. Медакович

А вътре, на бялото поле, с разляло се по обехтелите страници черно мастило, четем изписано с остър по черк:

„В 1877 година в руско-турската война като нахлуха турците в г. Елена ограбили и настоящата книга, та я продали за пет гроша турско кайме на Стояна Ив. Ергоолу от с. Кипилово и аз Стоян Хр. Карачоров я купих от Стояна Ив. Ергоолу за пет гроша сребро за спомен в 1878 г.“

И още:

„Читателю, внимателно чети настоящата книга, защото много хубави неща има в нея!“

Тази книга, със следи от историята и с разказ как е преминавала от ръце в ръце, за да бъде запазена, окадена от пожарница и погроми, стигнала по гълъг и странен път до дядото на жена ми – тъкмо тази книга човекът на умствения труд Павлов искаше да му дам, защото тя на мен за какво ми трябва изобщо, а на него ще му свърши добра работа.

– Така де – повтори той, – тая книга на вас няма да ви свърши никаква работа! За какво ви е изобщо?

За какво ли?

– Павлов – казах. – Отварям вратата и изчезвай изобщо и веднага! И да не си стъпил повече тук!

Изтиках го в коридора, той остана учуден, а аз и до сега съжалявам, че не му дадох ритник по задника.

ТАЗИ КНИГА ЗАЕДНО С ОЩЕ ДОСТА НА БРОЙ ДРУГИ успяхме да спасим от ограбената от крадци роднинска къща във Велинград. За историята на тези книги и за техния собственик ще разкажа по-нататък, а сега ще спомена само, че освен „Горски пътник“ спа-

сихме и първото издание на „Записки по българските въстания“. Веднъж се наложи да я взема с мен, за да преснимам титулната ѝ страница, но имах работа в Българското национално радио и я показах там на колеги. В стаята имаше младо момиче, то излезе някъде и като се върна след малко каза: „Измих си ръцете, не можех да пипна книгата с нечисти ръце, като знам, че я е държал Захарий“.

Забелязвате ли? – Момичето не рече „Захарий Стоянов“, както се казва в подобни случаи за автор на книга. То каза „Захарий“, интимно, като за най-близък и най-скъп човек. Това „Захарий“ прозвуча като име на светец, беше трогателно.

Зрасти, момиче, ще те помня!

ВЪВ ВРЪЗКА СЪС ЗАХАРИЙ ще разкажа още нещо. Около нашия жилищен блок разлепиха листчета КУПУВАМ КНИГИ – имаше и телефонен номер. Звъннах, попитах какви книги купуват, казаха ми: криминални, любовни и художествени от някои автори. Какво значеше това „художествени от някои автори“, не разбрах и попитах: добре, колко ще дадете за „Азбучни убийства“ от Агата Кристи? – Казаха: петдесет стотинки. За „Фабриан“ от Ерих Кестнер? – петдесет стотинки. За „Мъртви души“ от Гогол? – не ни трябва. За „Приключенията на Лукчо“ от Джани Родари? – каква е, приключенска ли е? – Не е, казах, това е един от най-големите детски писатели на миналия век. Петдесет стотинки, каза оня. Тогава попитах: а за първото издание на „Записки по българските въстания“ от Захари Стоянов? Оня помълча малко, после каза: Захари Стоянов... щом е първо издание... ще ти дам два лева.

НА ПАНАИРА НА КНИГАТА В НДК до един издателски щанд видях телен кош с книги в насипно състояние – продаваха се три за пет лева. Преобладаваха розовите корици на някакво любовно романче, една сивкава с името на неизвестен автор и една синя, на която пишеше: „Джани Родари. Небето е на всички.“ И отдолу: „Преведе и нарисува Валери Петров“. Попитах дали трябва да взема от всичките три книги по една и да платя пет лева, но човекът на щанда каза: „А, не, от която искате си вземете, всички са по три за пет лева.“ Тогава аз казах: „Дайте ми, ако обичате, Джани Родари за десет лева.“ Така си купих от стоката „Джани Родари“ шест за десет лева, все едно, че купувах зеле и картофи от Женския пазар – шест кила за десет лева. Подарих от книгите на приятели и те ми бяха благодарни, защото освен очарователните строфи на световния майстор, те срещнаха и красивия, сочен и жизнерадостен превод на Валери Петров. Да не говорим за изненадващите рисунки, с които е съпроводил преводите си – такива рисунки могат да предизвикат завист и у най-именитите илюстратори на детски книги. Но за това, надявам се, ще можем да поговорим по-нататък.

НАДЕЖДА

Ако можех да имам едно
магазинче с две полочки,
бих продавал... познайте какво?
– Надежда, надежда за всички.

„Купете! С отстъпка за Вас!
Всеки трябва надежда да има!“
И на всеки давал бих аз
колкото трябва за трима.

А на тоз, който няма пари
и само отвънка поглежда,
бих му дал, без да плаща дори
всичката своя надежда.

Насам, насам, гами и господа,
три за пет лева!

ПРИЯТНО Е ДА ПОХВАЛЯТ КНИГАТА ТИ, това ще признае всеки честен автор, особено ако добрите думи за написаното от него не са видимо неискрени. Няма да кривя гушата си, че с по-голямо удоволствие съм чел писмата, в които непознати хора са били любезни към мен. А другите, изразяващи липса на симпатия (един читател ме нарече „бездарен интелигентски простака“), поглеждах единствено за да опозная тъмната страна на човешката душа.

Имаше два случая, в които получих съвсем необикновени комплименти. Минавах по улица „Раковски“ и точно пред витрината на книжарницата „При НАТФИЗ“ изскочи срещу мен книжарката и извика: „Имам хубава новина за вас! Ах, колко хубаво нещо се случи! Знаете ли, че преди малко откраднаха ваша книга!“ „Как така откраднаха?“ – попитах аз. – „Ами хей тъй, една съвсем лична госпожа разгръщаше вашата последна книга, дълго прелиства страниците ѝ и докато аз говорех с друг клиент, тя се измъкнала навън. Ама е хубаво, признайте си, да крадат ваши книги!“

Признах си, че е хубаво и ѝ благодарих, както благодарих и на една читателка, която ми каза, че най-много харесвала това, че в книгите си спазвам правописа. И аз пак се зарадвах, защото суетата не е чужда на хората, особено на нас, мъжете.

ГЛЕДАХ КАК СИНЪТ МИ ИЗВЛИЧА от компютъра си лавини от букви и редове, там имаше всичко: климатът във Венецуела, Анна Каренина, кучетата порода хъски, изобретателят на тирбушона, сватбите на принц Чарлз и последната скандална книга на Майкъл Мур.

Свалих шапка пред чудото на компютъра и се оттеглих в съседната стая.

Монахът аскет и писател Томас от Кемпен, известен като Томас Кемпийски, живял от 1379 до 1471 г., пише: „Навсякъде търсих покой и не го намерих никъде, освен в някой ъгъл с книга в ръка“.

Не съм монах, още по-малко аскет, но си взех книга, оттеглих се в един ъгъл и помолих да не се вдига шум наоколо.

Съдържание

... ————— ...

Встъпление	5
Професор Огюст Форел и любовникът на лейди Чатърли	16
Бог Шива и добре възпитаният човек	24
Разказ за сържавния чиновник	31
Доброто писмо е на път	38
Шест сухоземни пъла в голямо Южно море	47
Писмо на Ерих Кестнер отваря граници	57
Талантът е като кашлицата	68
Жозефин Бейкър и Мао Цзедун в Катманду	77
Много години с много вторници	86
И сред него – пееща точка	100
Камили пренасят през пустинята книги за деца	112
Гърбава баба с пендара и груги такива	119
Три малки книги	129
Бележки на автора	146
Post scriptum – <i>Христиана Василева</i>	150